

Coordonatorii colecției:

Mihai CIMPOI (Chișinău)
Theodor CODREANU
Simona MODREANU
Pompiliu CRĂCIUNESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GEORGESCU, NICOLAE

**Cronograf eminescian minimal
și dezvoltat/ Nicolae GEORGESCU**

Iași, Junimea, 2026

ISBN 978-973-37-3054-5

821.135.1.09

Redactor: Ioan RĂDUCEA

Coperta: Ionuț BROȘȚIANU

Tehnoredactor: Cezar BACIU

Editura JUNIMEA,
Grădina Copou, Iași
700 506

C. P. 85, Oficiul Poștal nr. 1, Iași
e-mail: edjunimea@gmail.com
revistascriptor@gmail.com

Telefon redacție: 0232 705 837

© Nicolae GEORGESCU

© Editura JUNIMEA, IAȘI – ROMÂNIA

Nicolae GEORGESCU

CRONOGRAF EMINESCIAN minimal și dezvoltat

EDITURA JUNIMEA
IAȘI – 2026

la tribuna parlamentului punctul de vedere. Ca ziarist, Eminescu a fost întrecut de Ioan Slavici, tot în ziaristică, pe aceeași temă. De ce să devină, în fond, Eminescu țapul ispășitor? Insecta, „parazitul”, stă pe covorul persan între toți...

SUMAR

Argument: izvorul și fântâna.....	5
CRONOGRAFUL MINIMAL	11
CRONOGRAFUL DEZVOLTAT	115
A. CASA LUI EMINESCU DE LA VĂRATIC	117
1. Realismul magic la Văratice.....	117
2. Amintiri din Casa poeziei.....	129
B. EMINESCU LA FLOREȘTI.....	141
C. DIN NOU DESPRE DEBUTUL LUI EMINESCU	163
D. EMINESCU ÎN VREMEA <i>SCRISORII PIERDUTE</i>	175
1. M. Eminescu inedit: <i>Dreptul la grație</i>	175
<i>DOCUMENTAR (I)</i>	178
2. De ce e acest text inedit?.....	178
3. Grațierile de 10 Mai 1883.....	180
4. Pălmuirea de la teatru	184
5. Haiduci politici.....	187
6. Despărțirea de Maiorescu	196
<i>DOCUMENTAR (II)</i>	201
E. SENZAȚIONALUL ÎN EMINESCOLOGIE.	
ACUM: IPOTEZA PETNICEANU	210
F. EMINESCU LA ODESSA	218

G. EMINESCU LA MĂNĂSTIREA NEAMȚULUI.....	229
1. Eminescologie pe <i>Internet</i>	230
2. Un 15 ianuarie de infern.....	233
3. <i>Serie</i> sau <i>șir</i> neîntrerupt de martiri?.....	239
4. Resortul conveniențelor	241
5. Om cu minte sau cuminte?.....	246
6. <i>Întind talgerul</i>	249
7. Dezmințire la demență	252
8. Povești sunt toate în lumea asta.....	256
9. Un alt 15 ianuarie de infern.....	262
H. NOI IPOTEZE DESPRE MOARTEA LUI EMINESCU	268
1. Alexandru G. Djuvara – un accident perpetuu în eminescologie?	272
2. „Complexul Dalila” în viața și opera lui Eminescu.....	286
ÎN LOC DE ÎNCHEIERE	290
<i>Să vină medicul!</i> Mit și stereotip în biografia politică a lui Eminescu.....	290

Editura JUNIMEA

Bulevardul Carol I
Grădina Copou, 700 506, Iași
Tel. redacție: +40 232 705 837

Librăria Cezar IVĂNESCU,
Grădina Copou, IAȘI
Luni – Vineri: 9 – 15

Correspondență:

C.P. 85, Oficiul poștal nr.1, Iași
e-mail: edjunimea@gmail.com
revistascriptor@gmail.com

Comenzi:

www.editurajunimea.ro
edjunimea@gmail.com_sau
vanzari.junimea@gmail.com

Tel.: 0723 211 357
Luni – Vineri, orele 9 – 15

20 decembrie 1849 / 15 ianuarie 1850. Sunt cele două date ce-și dispută ziua de naștere a poetului. Pentru prima pledează o însemnare a sa într-un registru privat al Junimii: „Născut la 20 decembrie 1849 (de Sf. Ignat)”, dar și mărturia fratelui său, Matei Eminescu, din 1895, că pe o *Psaltire* a familiei, pe pagina albă unde se notau diferite evenimente, stătea scris de către Gheorghe Eminovici însuși: *Astăzi, 20 decembrie 1849, la 4 ceasuri evropenești, s-au născut fiul nostru Mihail* (cartea nu se mai găsește sau se presupune a fi o *Psaltire* a cărei primă pagină, albă, este ruptă). Pentru cea de-a doua dată pledează, însă, actul de botez din 21 ianuarie 1850, semnat de tatăl copilului, Gheorghe Eminovici, și de bunic, Stolnicul Vasile Jurașcu, care la rubrica „data nașterii” consemnează „15 ianuarie 1850”. Actul poate fi interpretat, cum a și fost: toate registrele de acest fel, din anii aceia, aglomerează în prima lună a anului mai multe nașteri ca de obicei, ceea ce denotă că sunt prunci de peste an care n-au apucat să fie botezați până la totalizarea de la sfârșitul anului precedent, și li s-au pus zile de naștere aleatorii în anul curgător botezului. Numai că mai există o mărturie, poate indirectă dar sigur a poetului: în prefața la antologia de versuri *Rumänische Dichtungen*, din 1881, Mite Kremnitz îl prezintă succint pe Mihail Eminescu „poetul pesimismului”, „redactorul șef al ziarului *Timpul*” – și pune anul nașterii în paranteză, după nume: 1850. Și mai există încă o mărturie, care poate fi contabilizată de partea cealaltă, a lui 20

decembrie 1849. Este o socoteală aritmetică făcută de poetul însuși pe un manuscris:

1883-
1849

34 ani.

Dedesubt, notația: *78 de ani viața mea întreagă. Atâta am să trăiesc. Bătrânul meu tată tot astfel. Asta e mărimea constantă de timp a vieții unui individ de rasa noastră. Vor fi urcări și scăderi pe această scară, va fi o oscilație infinită în coadaptarea cu împrejurările. Omul în sine om constant rămâne constant.* (Pare o glosă pe tema poeziei sale *Cu mâne zilele-ți adaogi.*) Căminarul va muri anul următor, în 1884; scriind în 1883 și scăzând anul 1849, deducem că M. Eminescu însuși avea în vedere, ca dată de naștere, 20 decembrie 1849. Dacă facem, însă, scăderea lui 78 din 1883, rezultă anul 1804 – și nu mai știm la ce personaj de prin familia sa născut în acest an și având acum 78 de ani se va fi gândit.

Este lesne de înțeles, totuși, că poetul își știa ambele date de naștere, din familie, dar și din copia de pe extractul de naștere (care i-a trebuit sigur în relația cu diferitele oficialități) – și în particular (jurnalul Junimii, de pildă) o declara pe prima, iar oficial, pe cea de-a doua. *Data oficială a nașterii sale rămâne 15 ianuarie 1850 stil vechi (actualizată: 27 ianuarie) – lăsată posterității prin voința consemnată apăsător prin semnătură, a tatălui și bunicului matern.* Patronimul Eminovici se regăsește în multe acte din zona Blajului, trăgându-se concluzia, de către biografi, că de aici ar fi venit Vasile Eminovici (1780-1844), care în 1802 s-a fixat la Călinești lui Cuparencu, nu departe de Suceava, în provincia austriacă Bucovina așadar, fiind dascăl de biserică

ortodoxă (fuga din zona Blajului datorându-se, așadar, dorinței de a scăpa de uniație). Trebuie ținut cont și de faptul că moșia Cuparencu se întindea mult în nord-vest, către Polonia, unde se găseau sate întregi de români: și în Polonia se regăsește frecvent patronimicul, sub forma Eminowicz, iar poetul însuși era, uneori, ispitit să-și descopere o ascendență de nobil polonez. Vasile Eminovici și soția sa, Ioana, mor în epidemia de holeră din 1844 – deci poetul nu-i cunoaște. Gheorghe, primul lor băiat, tatăl poetului, se naște în 1812, învață carte la Suceava și trece în Moldova, unde este administrator al unor moșii. Luându-și rangul de căminar, își întemeiază gospodărie la Ipotești, după ce a stat, o vreme, la Dumbrăveni. Se căsătorește cu Raluca Iurașcu (m. 1876) și au împreună 11 copii: Șerban (1841), Nicolae (1843), Gheorghe (1844), Ruxandra (1845), Ilie (1846), Maria (1848), Mihai, Aglaia (1852), Harieta (1854), Matei (1856), Vasile (?). Poetul este al șaptelea copil la părinți. Ruxandra, Maria și Vasile mor din fragedă copilărie (fetele sunt îngropate în cimitirul din Dumbrăveni). Făcând parte din mica boierime a locului, căminarul Gheorghe Eminovici își permite chiar să țină la curte, câțva timp, un pictor austriac ce ne va lăsa tabloul Ralucăi cu bogate bijuterii la gât și pe degetele de la mâini. De asemenea, îngrijește de educația copiilor – pe care-i orientează către studii nu la Iași, în Moldova, ci la Cernăuți ori Sibiu, în provincii imperiale. Portretul său, făcut de Corneliu Botez în 1909 după consemnările celor care l-au cunoscut direct, ne arată că poetul îi moștenește multe calități: „Era un caracter ferm, o fire veselă în timpuri bune ca și grele și originală; vorbăreț și plin de spirit mușcător. Fuma, nu bea. Avea talent de imitație a vocii și a mișcărilor:

imita pe cepelegi, pe găngavi, pe boierii cu tabieturi și alte asemenea cu o extremă iscusință. Bătrânul Eminovici era înzestrat cu o memorie fenomenală a numelor, datelor etc., memorie pe care a moștenit-o poetul. Cunoștea în toate amănuntele viața oamenilor însemnați din țara Moldovei (boieri și boiernași), din care o parte s-a scurs mai la urmă în Muntenia, împreună cu întreaga genealogie a neamului lor. Avea o colecție mare de scrieri românești și cunoștea adânc istoria țării. Avea darul vorbirii, și un așa de mare meșteșug de a istorisi că zile și nopți nu ți s-ar fi urâta-l asculta. Avea un glas sonor, muzical (poetul Eminescu avea un frumos glas de tenor care, cum vedem, l-a moștenit de la tatăl său, dimpreună cu celelalte însușiri intelectuale) și se exprima în cea mai curată și aleasă limbă românească. Concis în stil, îi plăcea să povestească întâmplări și aduceri aminte din trecut. Cunoștea bine limbile: polonă, rusă și ruteană și vorbea binișor franțuzește și nemțește...". Și-a luat rangul de căminar în luna mai 1841, de la domnitorul Mihai Sturdza, și le povestea adesea copiilor cum s-a dus să-i mulțumească, și acesta l-a întâmpinat cu vorbele: „Ei! Prin ce cârciumi te-i tăvăli de-acu înainte?” – fiind obișnuit cu noii boiernași care „după ce i-a boierit, se tăvăleau prin cârciume și necinsteau boieria”. Matei Eminescu, cel care povestește episodul, mai spune: „Când ne-a istorisit-o tata s-a pus Mihai pe un răs de nu-l mai puteam opri.”

Mama, Raluca Iurașcă, sau Iurașcu, dar pe numele adevărat Rareșă, „avea pretenții de noblețe față de tata zicând că Iurășcești, străbunii ei, au fost boieri de prima ordine” – povestește același Matei – iar „tata n-o contrazicea, decât îi obiecta că, la drept

vorbind, mai nobil a fost Donțu decât Iurășcești” – invocându-l, așadar, pe bunicul Ralucăi, un nobil „muscal dacă nu cumva cazac” refugiat în Moldova ca să scape de mânia țarului, prieten cu generalul Jeltuhin care de câteva ori a venit pe la ei și i-a umplut de daruri. Suntem în Nord-Est, unde Botoșanii devin, pentru Moldova, un vârtej de limbi și o vatră de genii românești: după Mihai Eminescu îi vom prenumăra între ele pe Nicolae Iorga și George Enescu, până la Nicolae Labiș al secolului al XX-lea înnegrindu-se multe pagini de hârtie. Mai e de amintit că Gheorghe Eminovici a fost ajutat de câteva ori în viață de ambasada Rusiei, pentru că avea prieteni, știa limba – dar mai ales pentru că moșiile lui Balș, pe care le administra, se întindeau și dincolo de România.

În privința Ralucăi, născută în 1816, este necesar să amintim că ea este din nouă frați – și toți sau aproape toți ceilalți se găsesc călugări sau călugărițe, între ei Jachint Jurașcu fiind stareț la Mănăstirea Coșula (acolo unde Iorga va găsi, în 1909, vechea traducere românească din Herodot – iar studiile eminescologice arată că poetul a folosit expresii de limbă din ea pentru *Egipetul*, dar mai ales pentru *Scrisoarea III*, considerându-se că a consultat o copie aflătoare în biblioteca lui Vasile Pogor), iar Olimpiada Jurașcu, stareță la Mănăstirea Agafton – acolo unde poetul, copil, se plimba adeseori rămânând vara săptămâni întregi și ascultând poveștile ori cântecele locului. De ce această alcătuire, această atracție către cele sfinte în familia Iurășceștilor – cu șase sau șapte fețe bisericești și Rareșă singură mireană, mamă de 11 copii? Să nu alimentăm fantezia biografilor senzaționaliști – dar să spunem

profesor de limba română pe Aron Pumnul, transilvănean refugiat în Bucovina după Revoluția de la 1848 de teama persecuțiilor, pe care căminarul Gheorghe Eminovici îl cunoștea bine. Se crede că nu a stat în gazdă la profesor, dar în mod sigur i-a cunoscut biblioteca ordonând (fișând, numerotând) cărți aici. Aron Pumnul lucra la *Lepturariul românesc*, cerut de administrația de la Viena, care dorea ca națiunile recunoscute ale imperiului să fie reprezentate prin studii enciclopedice proprii. Lepturariul românesc va apare la Viena, în patru tomuri, între 1862-1865, fiind, de fapt, prima istorie dezvoltată a literaturii române (antologie de texte din autori de limbă română, prezentați cu notițe bibliografice; sunt antologați și comentați autori din toate provinciile românești, chiar și unii care au scris în alte limbi, precum Antioh Cantemir, autor de limbă rusă – pe care și Mihai Eminescu îl va aminti în *Epigonii*, 1870). Elevii și asistenții lui Pumnul, „tânărul gimnasist Michael Emineanu” între ei (astfel îi românizaseră colegii numele prin 1864) erau foarte apropiați de întreprinderea profesorului lor.

1861

iulie. Încheie clasa I gimnazială cu rezultate foarte bune. Aron Pumnul fiind bolnav, elevii sunt clasificați de suplinitorul său, Miron Călinescu (care va fi un autor de studii importante privind istoria bisericii ortodoxe din Bucovina). Tot în iulie, Ilie termină clasa a IV-a gimnazială la Liceul romano-catolic din Sibiu (unde se înscriesese cu un an înainte, în septembrie 1860) și în septembrie intră la Școala Națională de Medicină și Farmacie din București.

septembrie. Se înscrie în clasa a doua gimnazială, avându-l profesor de română și clasificator pe I.G. Sbiera, suplinitorul lui Aron Pumnul.

1862

iulie. Gheorghe părăsește cursurile gimnaziului și se înrolează în armata română la „jandarmii vechi”. Va ajunge până la gradul de locotenent.

septembrie. Repetă clasa a doua, pentru că nu obținuse note de trecere la matematică (cu profesorul Johann Hayduk) și latină (cu Valentin Kermavner), dar, deși are note bune peste tot, frecventează numai primul semestru.

1863

aprilie 16. După vacanța de Paști se retrage de la gimnaziu, în catalog făcându-se mențiunea că s-a retras ca „privatist” (elev particular).

Aventurile sale cu Cernăuții vor continua cu intermitențe: fuge de acolo, este din nou adus de către Gheorghe Eminovici. Colegii de școală descriu cu amănunte vizitele trupelor de teatru românesc în urbe și atașamentul spontan al lui Eminescu pentru ele (gustul pentru teatru îi venea de la tatăl său, vezi mai sus, ceea ce-l face pe exigentul său părinte să nu-l pedepsească prea drastic). În cele din urmă va ceda acestei pasiuni, teatrul devenind, de altfel, una dintre constituentele de bază ale personalității lui Mihai Eminescu. „Mai cu seamă – se notează pentru acești ani – când trupa română a lui Fanny Tardini, cu cei doi Vlădicescu, își făcea stagiunea în Cernăuți, noi eram nelipsiți; bine înțeles neavând mijloace de a plăti locurile, ne strecuram în sală abia de la actul al doilea, printre publicul ce ieșise în antract, fără bilete de control, ceea ce însă nu ne împiedica de a ne desfăta mai ales de comicul Comino, de care Eminescu făcea mare haz.” Cernăuții nu aveau, încă, un teatru național, iar actorii închiriau diferite săli, mai ales la hotelul „Moldova” – dar avea un public format, cum observă istoricii teatrului, obișnuit cu